2026/1080

13.5.2026

NÕUKOGU OTSUS (EL) 2026/1080,

21. aprill 2026,

Euroopa Nõukogu tehisintellekti ning inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi raamkonventsiooni Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114 koostoimes artikli 218 lõike 6 teise lõigu punkti a alapunktiga v,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi nõusolekut ([1])

ning arvestades järgmist:

(1) Vastavalt nõukogu otsusele (EL) 2024/2218 ([2]) allkirjastati 5. septembril 2024 Euroopa Liidu nimel Euroopa Nõukogu tehisintellekti ning inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi raamkonventsioon (edaspidi „konventsioon“), eeldusel et see hiljem sõlmitakse.

(2) Konventsioonis on sätestatud üldpõhimõtted ja kohustused, mida konventsiooniosalised peaksid järgima, et tagada inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi kaitse seoses tehisintellektisüsteemide elutsükli jooksul toimuva tegevusega.

(3) Euroopa Parlament ja nõukogu võtsid 13. juunil 2024 Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklite 16 ja 114 alusel vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1689, ([3]) mis sisaldab tehisintellektisüsteemide liidus turule laskmist, kasutusele võtmist ja kasutamist reguleerivaid ühtlustatud norme, mis põhinevad üldiselt täielikul ühtlustamisel. Need normid on liikmesriikides vahetult kohaldatavad, välja arvatud juhul, kui kõnealuses määruses on sõnaselgelt sätestatud teisiti. Konventsiooni tuleks liidus rakendada üksnes määruse (EL) 2024/1689 ning kohaldataval juhul muu asjakohase liidu õigustiku kaudu.

(4) Konventsiooni kohaldamisalast on välja jäetud tehisintellektisüsteemide elutsükli jooksul toimuv tegevus, mis on seotud riiklike julgeolekuhuvide kaitsega. Määrusega (EL) 2024/1689, mis on peamine konventsiooni rakendav liidu õigusakt, jäetakse selle kohaldamisalast välja ka tehisintellektisüsteemid, mis lastakse turule või võetakse kasutusele või mida kasutatakse muudetud või muutmata kujul üksnes riikliku julgeoleku eesmärgil, ning selliste tehisintellektisüsteemide väljundid, mida kasutatakse liidus üksnes sellistel eesmärkidel, olenemata sellest, mis liiki üksus neid tegevusi teeb. Lisaks jääb riiklik julgeolek iga liikmesriigi ainuvastutusse, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 4 lõikes 2. Sellest tulenevalt tuleks liidu seisukohas, mida väljendatakse konventsiooniga loodaval konventsiooniosaliste konverentsil, järgida eespool esitatud piire. Komisjon peaks konventsiooniosaliste konverentsil hoiduma eelkõige arutamast tehisintellektisüsteemide elutsükli jooksul toimuvat tegevust, mis on seotud riiklike julgeolekuhuvide kaitsega, või võtmast selle suhtes seisukohta.

([1]) 11. märtsi 2026. aasta nõusolek (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata).

([2]) Nõukogu 28. augusti 2024. aasta otsus (EL) 2024/2218 Euroopa Nõukogu tehisintellekti ning inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi raamkonventsiooni Euroopa Liidu nimel allkirjastamise kohta (ELT L, 2024/2218, 4.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2024/2218/oj).

([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrus (EL) 2024/1689, millega nähakse ette tehisintellekti käsitlevad ühtlustatud õigusnormid ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 300/2008, (EL) nr 167/2013, (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1139 ja (EL) 2019/2144 ning direktiive 2014/90/EL, (EL) 2016/797 ja (EL) 2020/1828 (tehisintellekti käsitlev määrus) (ELT L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj).

(5) Võttes arvesse, et konventsiooni isikuline ja esemeline kohaldamisala ning sisulised sätted langevad suurel määral kokku määrusega (EL) 2024/1689, mida täiendab muu asjakohane liidu õigustik, võib konventsiooni sõlmimine mõjutada liidu ühiseid norme või muuta nende kohaldamisala ELi toimimise lepingu artikli 3 lõike 2 tähenduses. Muu asjakohane liidu õigustik hõlmab õigusakte, mille eesmärk on rakendada Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud põhiõigusi, näiteks liidu diskrimineerimisvastased õigusaktid, mille hulka kuuluvad nõukogu direktiivid 2000/43/EÜ ([4]) ja 2000/78/EÜ ([5]); liidu andmekaitseõigustik, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EL) 2016/679 ([6]) ja (EL) 2022/2065 ([7]), mille eesmärk on tagada turvaline, prognoositav ja usaldusväärne veebikeskkond, kus austatakse põhiõigusi, sealhulgas õigust väljendusvabadusele ning õigust saada ja levitada teavet; Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/900 ([8]) ning tooteohutusalased ja tootevastutust käsitlevad õigusaktid, sealhulgas nõukogu direktiiv 85/374/EMÜ ([9]). Liidul konventsiooni sõlmimiseks ainuvälispädevus. Sellest tulenevalt peaks konventsiooniosaliseks saama üksnes liit.

(6) Konventsiooniosaliste konverentsil on oluline roll konventsiooni tõhusal rakendamisel, sealhulgas andes konkreetseid soovitusi konventsiooni tõlgendamise ja kohaldamise kohta. Konventsiooniosaliste konverents kaalub ka konventsiooni võimalikku muutmist. Kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikega 9 peaks nõukogu komisjoni ettepaneku alusel võtma vastu otsused, millega määratakse kindlaks konventsiooniosaliste konverentsil liidu nimel võetavad seisukohad, kui asjaomasel organil tuleb vastu võtta õigusliku toimega akte, eelkõige konventsiooniosaliste konverentsi kodukord. Läbirääkimistel kõnealuse kodukorra üle, mis tuleb vastu võtta konsensuse alusel kaheteistkümne kuu jooksul pärast konventsiooni jõustumist, püüab liit tagada, et talle antakse 27 häält, mis vastab tema liikmesriikide arvule. Kui liidule antakse 27 häält, peaks liitu esindav komisjon tagama tõhustatud koordineerimise liikmesriikidega, et esitada konventsiooniosaliste konverentsil ühtsed seisukohad ja kasutada oma õigust liidu nimel hääletada. Selline tõhustatud koordineerimine on eriti asjakohane, võttes arvesse, et kõik liikmesriigid on ka Euroopa Nõukogu liikmed, ning arvestades tehisintellekti kiiret arengut ja vajadust sidusa kogu maailmas kohaldatava raamistiku järele tehisintellekti valdkonnas. Tõhustatud koordineerimise tagamiseks tuleks nõukogu kaasata iga seisukoha kujundamisse, olenemata selle laadist, sealhulgas ELi lepingu artikli 16 lõikele 1 ja ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikele 9 tuginevate seisukohtade kujundamisse. Kui liit ei suuda oma jõupingutustest hoolimata saada 27 häält, teeb komisjon selle tagamiseks, et liidul oleks selline häälte arv, mis vastab tema kaalule Euroopa Nõukogus ja võimaldab tal oma huve asjakohaselt kaitsta, ettepaneku, et liikmesriikidel oleks ELi toimimise lepingu artikli 2 lõike 1 alusel ja liidu ainupädevust täielikult austades õigus ühineda konventsiooniga koos liiduga.

(7) Komisjon palub igal liikmesriigil saata konventsiooniosaliste konverentsi kohtumistele ühe esindaja, kes kuulub koos komisjoni esindajatega liidu delegatsiooni koosseisu. Järgida tuleb lojaalse koostöö põhimõtet.

(8) Muude lepingute puhul, mida võidakse tulevikus sõlmida Euroopa Nõukogu egiidi all või muudel rahvusvahelistel foorumitel, sealhulgas tehisintellekti valdkonnas, ning seoses konventsiooni mis tahes muudatustega tuleks hinnata välispädevuse jaotust liidu ja liikmesriikide vahel, võttes arvesse iga sellise lepingu või muudatuse eripära. On äärmiselt oluline, et liit ja selle liikmesriigid saaksid jätkuvalt täita oma otsest ja aktiivset rolli liidu seisukoha väljendamisel ja liidu huvide kaitsmisel järjepideval ning kooskõlastatud viisil, täielikus kooskõlas aluslepingutega.

(9) Konventsioon ja käesolevale otsusele lisatud deklaratsioonid tuleks liidu nimel heaks kiita,

([4]) Nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust (EÜT L 180, 19.7.2000, lk 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2000/43/oj).

([5]) Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/78/EÜ (EÜT L 303, 2.12.2000, lk 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2000/78/oj).

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).

([7]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus) (ELT L 277, 27.10.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

([8]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. märtsi 2024. aasta määrus (EL) 2024/900 poliitreklaami läbipaistvuse ja suunamise kohta (ELT L, 2024/900, 20.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/900/oj).

([9]) Nõukogu 25. juuli 1985. aasta direktiiv 85/374/EMÜ liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT L 210, 7.8.1985, lk 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1985/374/oj).

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Euroopa Nõukogu tehisintellekti, inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi raamkonventsioon ([10]) (edaspidi „konventsioon“) kiidetakse Euroopa Liidu nimel heaks.

Artikkel 2

Liidu nimel kiidetakse heaks käesolevale otsusele lisatud deklaratsioonid, mis tuleb esitada Euroopa Nõukogu peasekretärile.

Artikkel 3

Konventsiooni rakendatakse liidus üksnes määruse (EL) 2024/1689 ning kohaldataval juhul muu asjakohase liidu õigustiku kaudu.

Artikkel 4

Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise päeval.

Luxembourg, 21. aprill 2026

Nõukogu nimel

eesistuja

K. KALLAS

([10]) Konventsiooni tekst on avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas* (ELT L, 2026/1081, 13.5.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2026/1081/oj).

LISA

Euroopa Liidu deklaratsioonid

1. Euroopa Liidu deklaratsioon konventsiooni artikli 3 lõike 1 punkti b kohase eraõiguslike isikutega seotud kohaldamisala kohta

   Tuletades meelde konventsiooni artikli 3 lõike 1 punkti b kohast kohustust käsitleda riski ja mõju, mis tuleneb tehisintellektisüsteemide elutsükli jooksul eraõiguslike isikute tegevusest ulatuses, mida nimetatud sätte punkt a ei hõlma, viisil, mis on kooskõlas käesoleva konventsiooni eesmärgiga, kinnitab liit, et ta kohaldab konventsiooni II–VI peatükis sätestatud põhimõtteid ja kohustusi selliste eraõiguslike isikute tegevuse suhtes, kes lasevad Euroopa Liidus turule, võtavad kasutusele ja kasutavad tehisintellektisüsteeme, rakendades Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrust (EL) 2024/1689, millega nähakse ette tehisintellekti käsitlevad ühtlustatud õigusnormid ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 300/2008, (EL) nr 167/2013, (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1139 ja (EL) 2019/2144 ning direktiive 2014/90/EL, (EL) 2016/797 ja (EL) 2020/1828 (tehisintellekti käsitlev määrus). Selle tegevuse suhtes võib kohaldada ka muud asjakohast liidu õigustikku, mis võib samuti aidata kaasa konventsiooni põhimõtete ja kohustuste rakendamisele.

2. Euroopa Liidu deklaratsioon konventsiooni artikli 32 lõike 1 kohase territoriaalse kohaldamisala kohta

   Liit kinnitab konventsiooni artikli 32 lõike 1 kohaselt, et seoses liidu pädevusega kohaldatakse tehisintellekti, inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi raamkonventsiooni nende territooriumide suhtes, kus kohaldatakse ELi aluslepinguid vastavalt Euroopa Liidu lepingu artiklile 52 ja muu hulgas Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 355 sätestatud tingimustel.